

WELKOM

Platform bodembeheer bijeenkomst

26 januari 2016, Provinciehuis Zuid-Holland

De nieuwe beleidsontwikkelingen ondergrond

platform

bodembeheer

expertise
bodem en ondergrond

Programma

tijd	onderdeel	spreker
13:00	Welkom en programma door dagvoorzitter	dhr. Jos de Jong (Hoofd Bureau Ontwikkeling van de Afdeling Ruimte, Wonen en Bodem van de provincie Zuid Holland)
13:10	De nieuwe beleidsontwikkelingen. Waaruit bestaan ze en wat betekent dat voor u. <ul style="list-style-type: none"> • STRONG • Omgevingswet • Nieuwe Bodemconvenant 	Gerd de Kruif (RWS en UP) Martin van Gelderen (IenM en omgevingswet) Douwe Jonkers (IenM en STRONG)
13:40	De ondergrond als bron voor nieuwe economie in het Noorden van Nederland	Hilde Blank (directeur BVR ruimtelijke ontwikkeling, trekker advies Ruimtelijke ordening van de ondergrond SER Noord Nederland)
14:10	Vraagmuur: stel uw vragen over de nieuwe beleidsontwikkelingen	
14:40	Koffie/thee	
15:00	Parallele sessies Aan de slag in een gebied! Aan de hand van een casus gaan we kijken hoe het nieuwe beleid doorwerkt in het gebied met een bepaalde opgave.	Diverse sprekers
16:15	Afsluiting	Dagvoorzitter Jos de Jong
16:30	Borrel	

Presentaties

De nieuwe beleidsontwikkelingen. Waaruit bestaan ze en wat betekent dat voor u.

- Nieuwe Bodemconvenant
  - STRONG
  - Omgevingswet

Gerd de Kruif (RWS en UP), Douwe Jonkers (IenM en STRONG)
en Martin van Gelderen (IenM en omgevingswet)

De ondergrond als bron voor nieuwe economie in het Noorden van
Nederland

Hilde Blank (directeur BVR ruimtelijke ontwikkeling, trekker advies
Ruimtelijke ordening van de ondergrond SER Noord Nederland)

Programma

tijd	onderdeel	spreker
13:00	Welkom en programma door dagvoorzitter	dhr. Jos de Jong (Hoofd Bureau Ontwikkeling van de Afdeling Ruimte, Wonen en Bodem van de provincie Zuid Holland)
13:10	De nieuwe beleidsontwikkelingen. Waaruit bestaan ze en wat betekent dat voor u.	Gerd de Kruif (RWS en UP) Martin van Gelderen (IenM en omgevingswet) Douwe Jonkers (IenM en STRONG)
13:40	De ondergrond als bron voor nieuwe economie in het Noorden van Nederland	Hilde Blank (directeur BVR ruimtelijke ontwikkeling, trekker advies Ruimtelijke ordening van de ondergrond SER Noord Nederland)
14:10	Vraagmuur: stel uw vragen over de nieuwe beleidsontwikkelingen	
14:40	Koffie/thee	
15:00	Parallele sessies Aan de slag in een gebied! Aan de hand van een casus gaan we kijken hoe het nieuwe beleid doorwerkt in het gebied met een bepaalde opgave.	Diverse sprekers
16:15	Afsluiting	Dagvoorzitter Jos de Jong
16:30	Borrel	

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Beleidsontwikkelingen in de Ondergrond

Bodemconvenanten – Gerd de Kruif

STRONG – Douwe Jonkers

Omgevingswet – Martin van Gelderen

UITVOERINGSPROGRAMMA

BODEMCONVENANT

Maatschappelijke opgaven

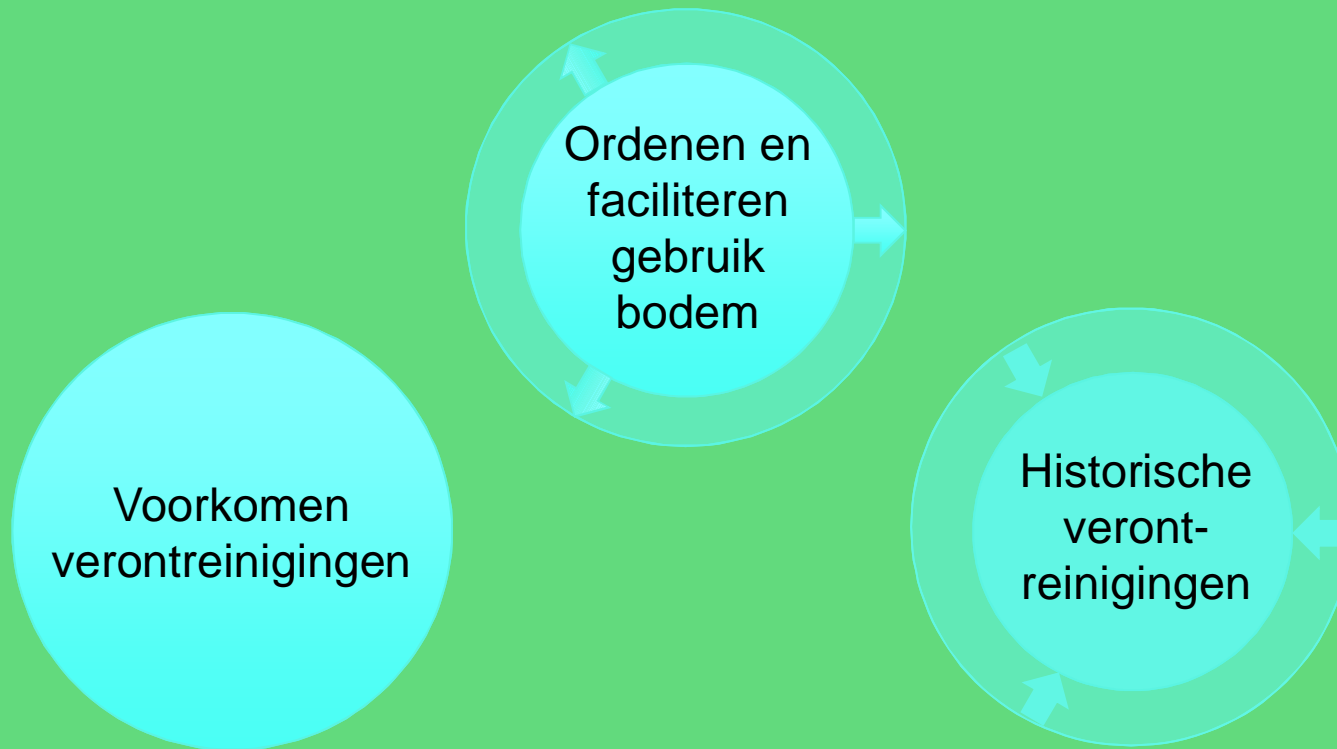

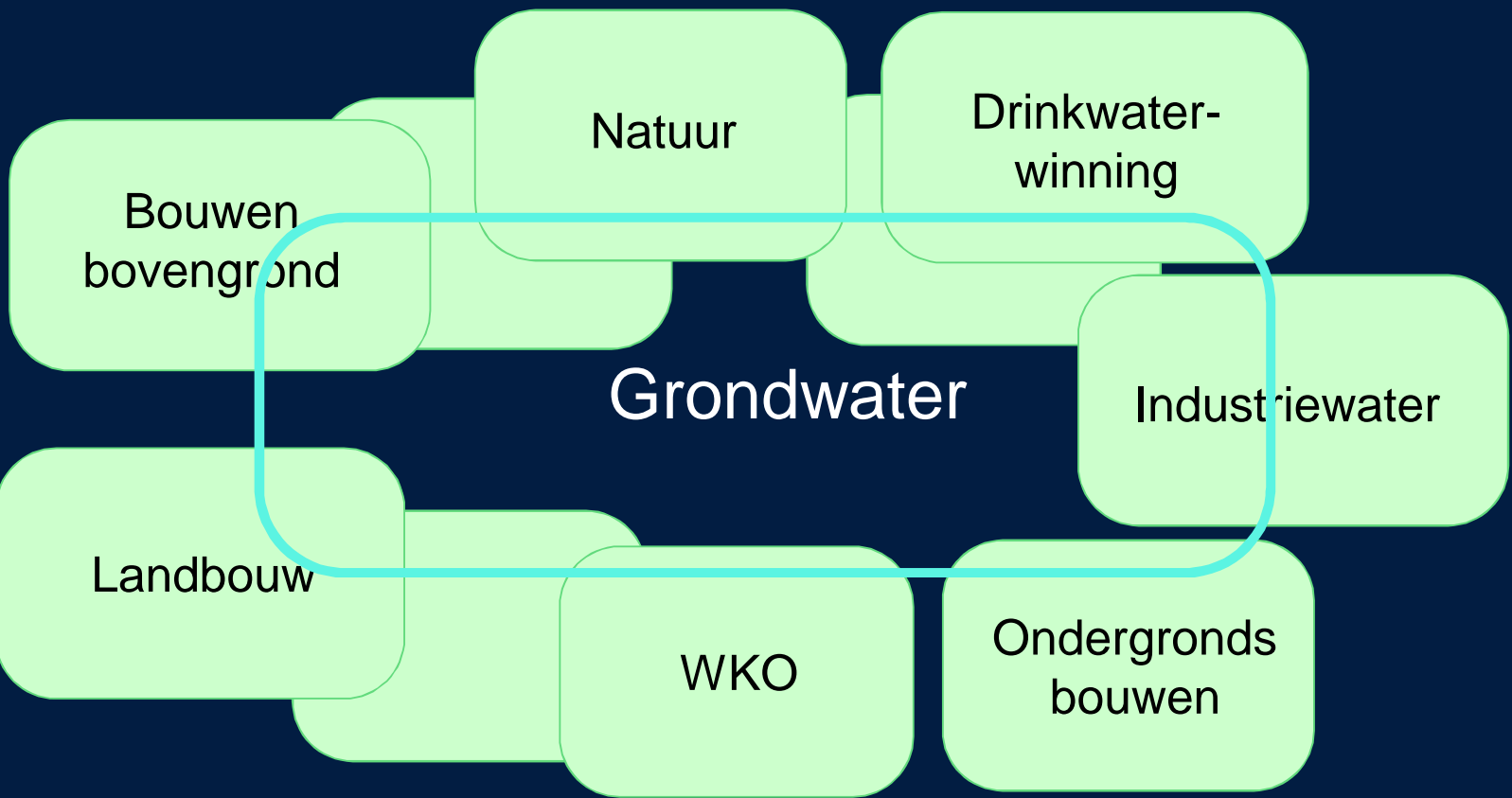
Waarborgen van de gebruikswaarde van de bodem en het faciliteren van het duurzaam gebruik

Voorkomen
verontreinigingen

Ordenen en
faciliteren
gebruik
bodem

Historische
veront-
reinigingen

Omgevingswet

(Wbb)

Convenanten

Bestuurs-
akkoorden

STRONG

Lokaal beleid

De nieuwe convenanten bodem en ondergrond en een nieuw uitvoeringsprogramma

Spreker: Gerd de Kruif
Datum: 26 januari 2015

UITVOERINGSPROGRAMMA

BODEMCONVENANT

Terugblikken: afronden convenant 2009-2015

- Eindrapportage in maart 2016: transitie, spoed, gebiedsgericht
- Op basis van informatie, enquête en rondje langs de velden

UITVOERINGSPROGRAMMA

BODEMCONVENANT

STAND
VAN
ZAKEN

Tipje van de sluier

- *Het bodemconvenant was een succes.*
- *De humane spoedlocaties zijn aangepakt en de overige spoedlocaties zijn geïdentificeerd en geprogrammeerd.*
- *Daarnaast is de gewenste beleidstransitie naar een duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van de ondergrond en grondwater op gang gekomen.*
- *Voor de komende periode ligt er een grote opgave om de operatie spoed af te ronden en de transitie door te zetten zodat bodem en ondergrond integraal onderdeel worden van het omgevingsbeleid.*

GRONDWATER !

UITVOERINGSPROGRAMMA

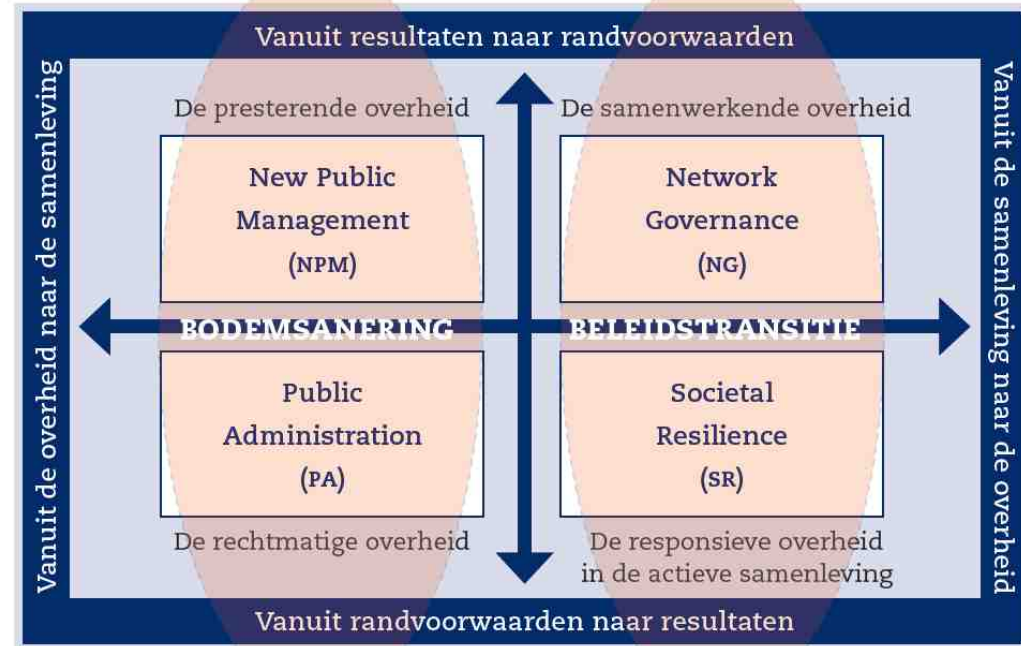
BODEMCONVENANT

Manier van werken, evaluatie NSOB

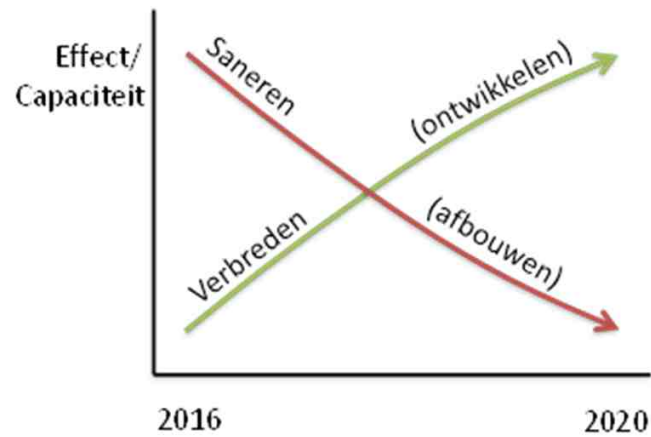

UITVOERINGSPROGRAMMA
BODEMCONVENANT

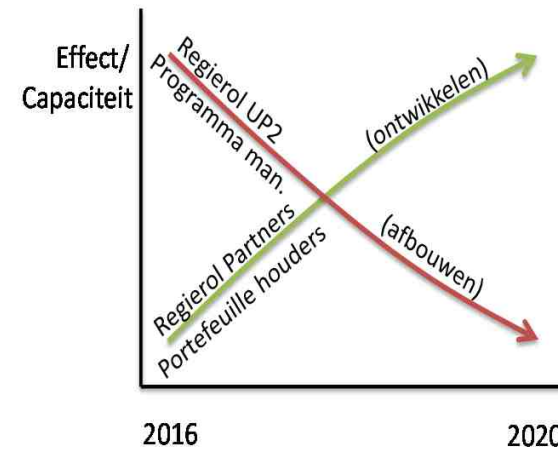

Ontwikkelingen, context

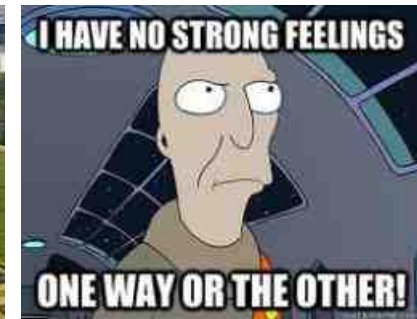
inzet overheden

eigenaarschap

UITVOERINGSPROGRAMMA
BODEMCONVENANT

Nieuwe convenanten, samenwerking

17 maart en 18 mei

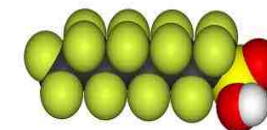
UITVOERINGSPROGRAMMA

BODEMCONVENANT

De inhoud van het overhedenconvenant

Een aantal blokken te onderscheiden:

1. Verbreding in de praktijk
2. Spoedoperatie en gebiedsgerichte aanpak van grondwaterverontreinigingen, oranje gebieden
3. Specifieke onderwerpen: waterbodems, diffuse verontreinigingen, nieuwe bedreigingen, nazorg, stortplaatsen, "warme overdracht"
4. Criteria voor extra financiële middelen
5. Kennis
6. Informatiebeheer
7. Communicatie
8. Programmering, monitoring en rapportage

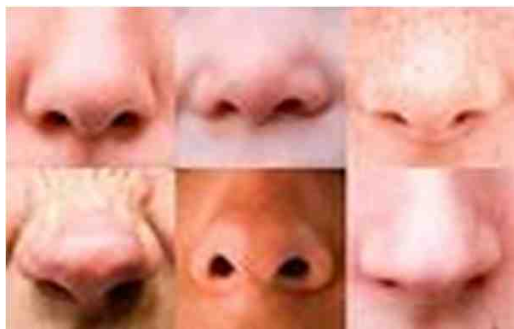

UITVOERINGSPROGRAMMA

BODEMCONVENANT

En verder

UITVOERINGSPROGRAMMA

BODEMCONVENANT

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Verbreed gebiedsgericht grondwaterbeheer bezien vanuit STRONG

Douwe Jonkers
plv programmamanager Bodem en
Ondergrond

STRONG:

- (Rijks)Structuurvisie Ondergrond ('STRONG')
  - Mijnbouwactiviteiten ↔ drinkwatervoorziening
- STRONG Programma Bodem en Ondergrond
  - reeks aan opgaven
  - naar een Uitvoeringsprogramma (UP-STRONG)
    - Aanvullend op / in samenhang met UP-Bodemconvenant

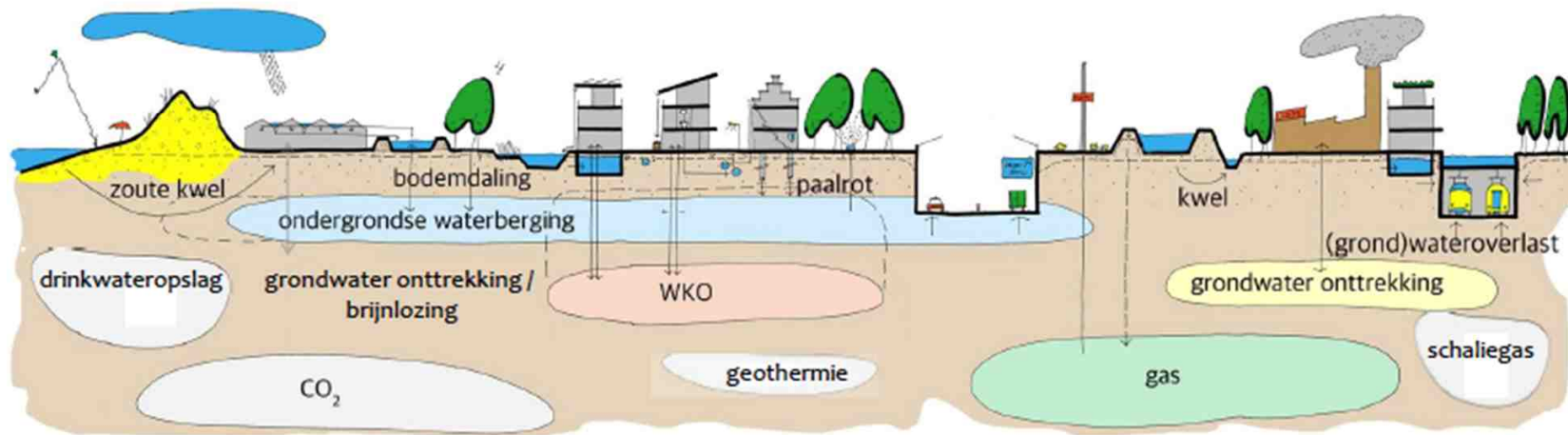

Maatschappelijke opgaven

- Maatschappelijke opgaven:
  - Klimaatadaptatie (tijdelijke opslag)
  - Drink- & industriewatervoorziening
  - Riolering
  - energie (WKO open/gesloten, geothermie)
  - Bodemverontreinigingen
  - Stedelijke peilbeheer (kruipruimtes, funderingen)
  - Archeologische waarden
  - bodemdaling
- Invulling geven aan gemeentelijke grondwaterzorgplichten:
  - Afvalwater, hemelwater, grondwaterbeheer
  - Duidelijk maken wat gemeente wel/niet doet
en wat van burgers en bedrijven wordt verwacht

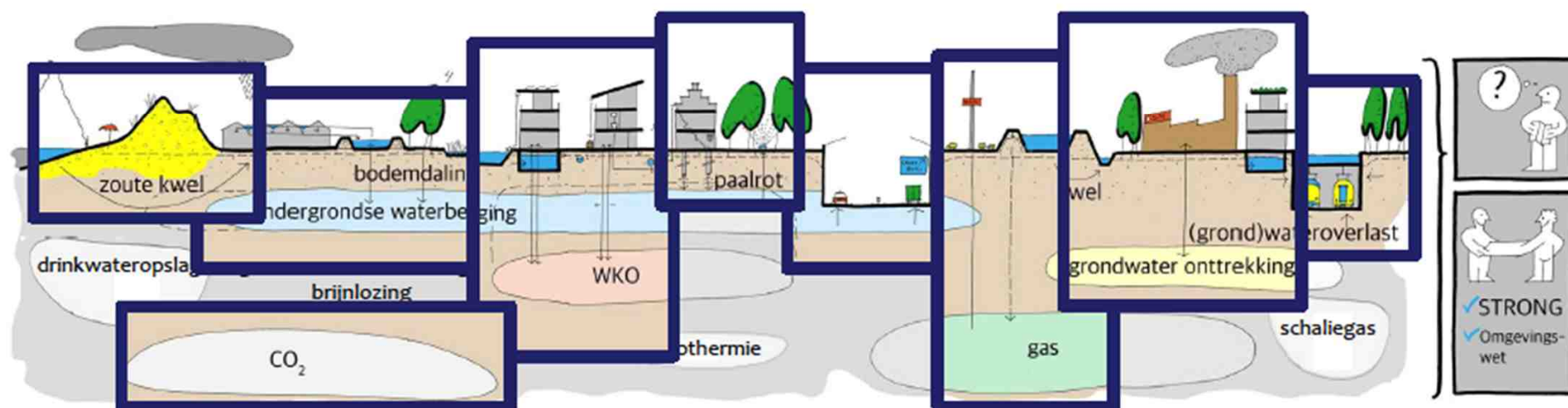

Hoogheemraadschap van
Delfland

Hoogheemraadschap van
Delfland

Grondwater verbindt!

Speerpunten in de discussie:

- Bewust omgaan met veiligheid en risico's
- Balans zoeken tussen bescherming en benutten
- Onnodige vervuiling voorkomen & risicobenadering

- Zoeken naar functiecombinaties: wanneer en onder welke voorwaarden zijn functiecombinaties mogelijk? Bijvoorbeeld:
  - geothermie en WKO
  - grondwater voor drink- en industriewater?
  - gebiedsgericht grondwaterbeheer bodemverontreinigingen
  - (duurzame) landbouw

Omgevingswet biedt kansen!

- Omgevingswet: decentraal doen wat kan, alleen centraal wat moet
- Rijk, provincies en gemeenten moeten omgevingsvisie opstellen.
- Sectoraal Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) niet meer verplicht (maar mag wel)
- Vraagt om **samenhangende visie op grondwater**:

– **Grondwaterparagraaf, -visie en -strategie**

Elementen:

- Behoud en verbetering van kwaliteit
- Balans in kwantiteit: wateroverlast/opslag, onttrekkingen, peilbeheer
  - 3D: verbinden ondergrond met bovengrond
    - 1^e watervoerend pakket, dieper gelegen grondwater
  - 4D: toekomst robuust, klimaatbestendig

Samenhang in uitvoering

- Niet alleen samenhang in visie (papier) maar ook in uitvoering:
  - Concretisering doelen (omgevingswaarden?)
  - Uitwerking in (sectorale) plannen, programma's
    - Gemeentelijke rioleringsplan (GRP)?
    - Grondwaterbeheerplan?
- In samenhang / afstemming met:
  - Gemeente, provincie, waterschap
  - Burgers en bedrijven, maatschappelijke stakeholders
- Van stakeholders naar shareholders
  - Gebiedsdossiers drinkwaterwinningen
  - Andere gebiedsarrangementen, bijv: 'feitendossiers' industrie
  - Green Deals ??

Bodem in de Omgevingswet

Sectorale wetgeving
Geval van verontreiniging
Aanspreken veroorzaker
Gedetailleerde nationale regels

Wvb

Leefomgeving integraal
Bodemkwaliteit in relatie tot de functie
Eenvoudiger regels activiteiten
Overheidsrol decentraal

OW

MAATSCHAPPELIJKE OPGAVE
Beleidsontwikkeling
Omgevingsvisie

Terugkoppeling

Monitoring en evaluatie

Toezicht en handhaving

Omgevingsplan
Omgevingsvergunning /
projectbesluit

Algemene regels

Omgevingswaarde

Instructieregel

Programma

Programmatische aanpak

Uitvoering

Beleidsdoorwerking

Grondwater in de Omgevingswet

Burger/
Bedrijf

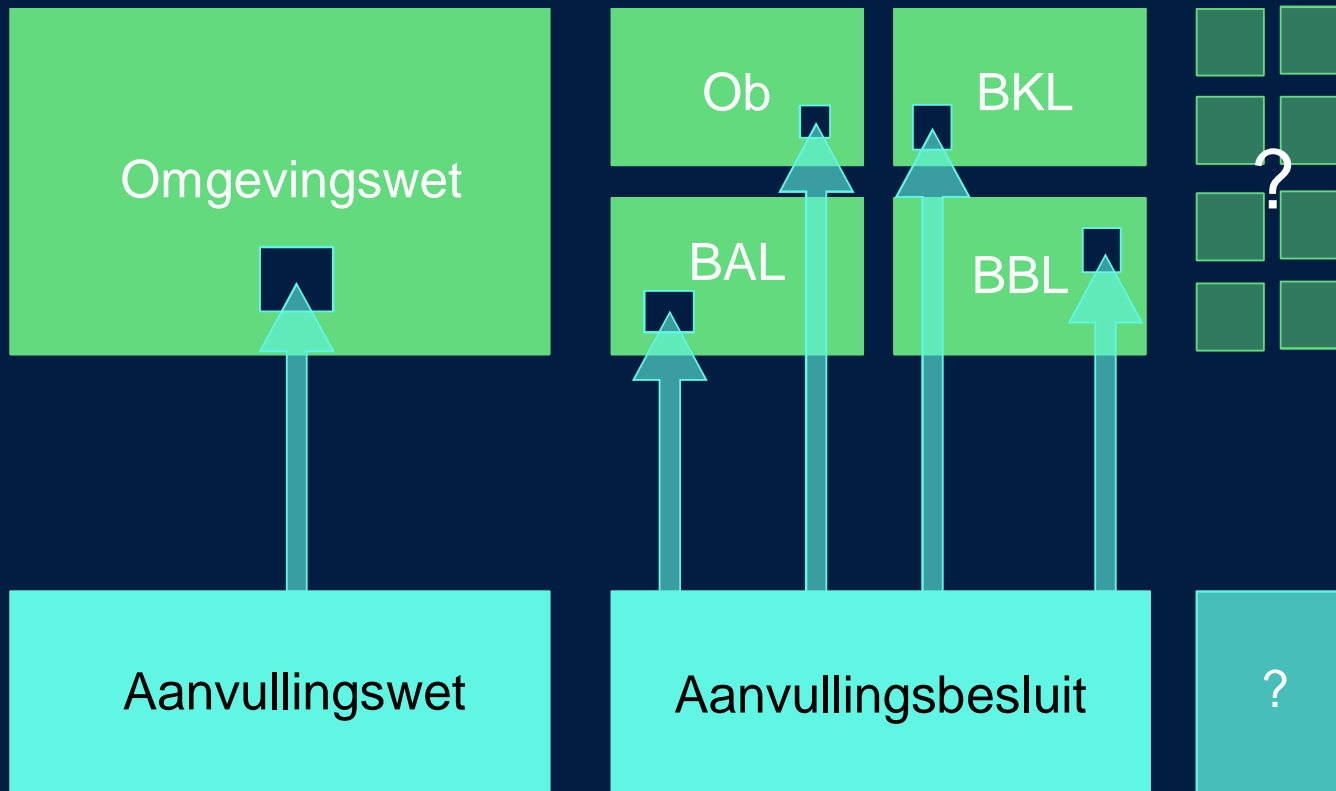
Voorwaarden stellen aan activiteiten

- Algemene regels
- Vergunningen

Overheid

Maatregelen nemen, b.v. op basis van een programma

1/2016

1/2017

Wet

Consultatie

Raad van State

Parlement

AMvB

Vorbereiding en toetsing

Consultatie

Vorbereiding op implementatie

ONDERGROND

BRON VOOR NIEUWE ECONOMIE NN

HILDE BLANK

DIRECTEUR BVR ADVISEURS

ADVISEREND LID SER NOORD NEDERLAND

VOORZITTER KWALITEITSTEAM TECBASETWENTE

LID O-TEAM: MINISTERIE IENM

PILOTCOACH MARKDAL OMGEVINGSVISIE: BNSP

TU DELFT BOUWKUNDE: STEDENBOUW

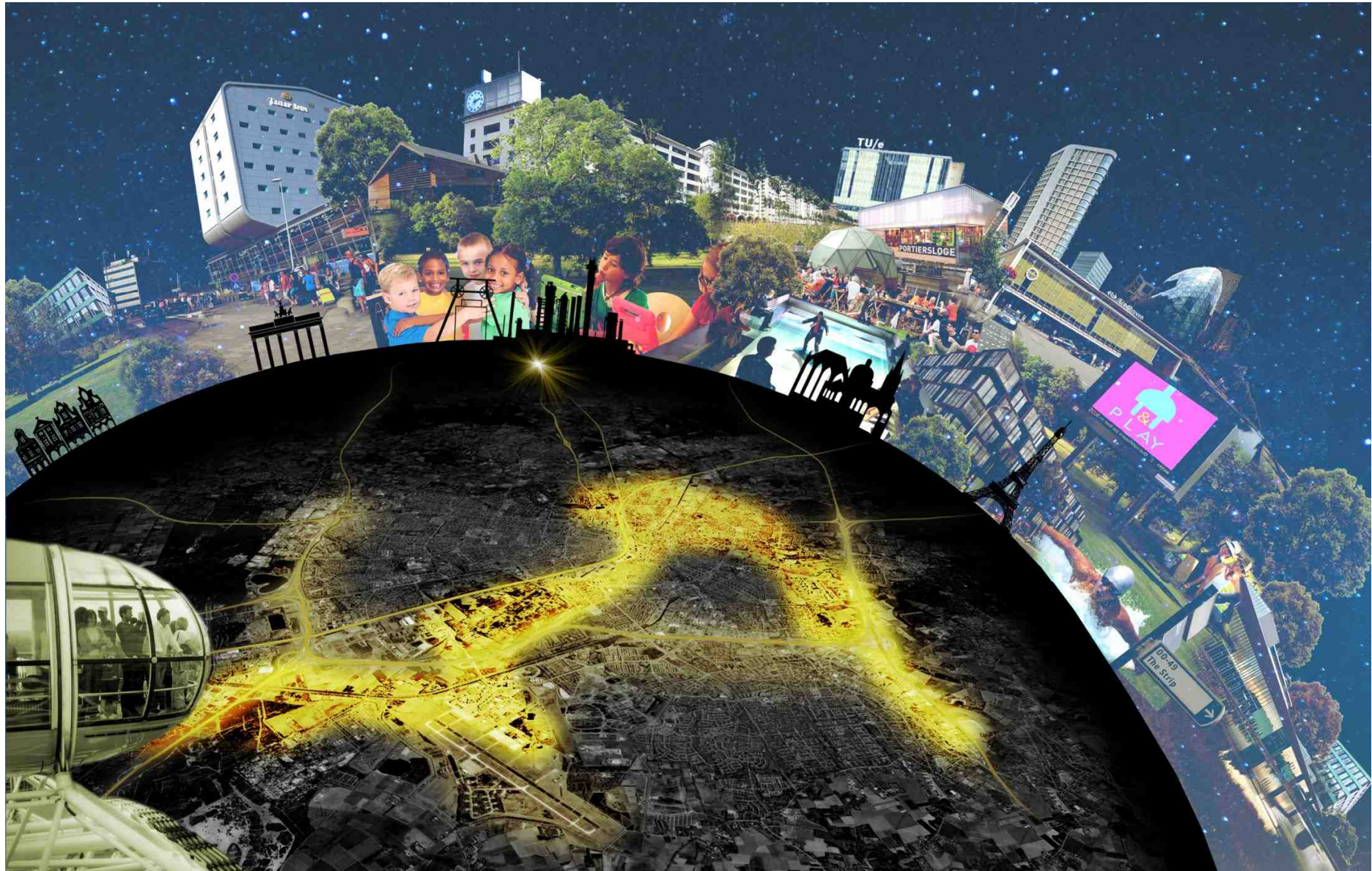
Werkateliers met stakeholders en gebiedspartijen

BRAINPORT AVENUE 2020

BRAINPORTCITY 2040

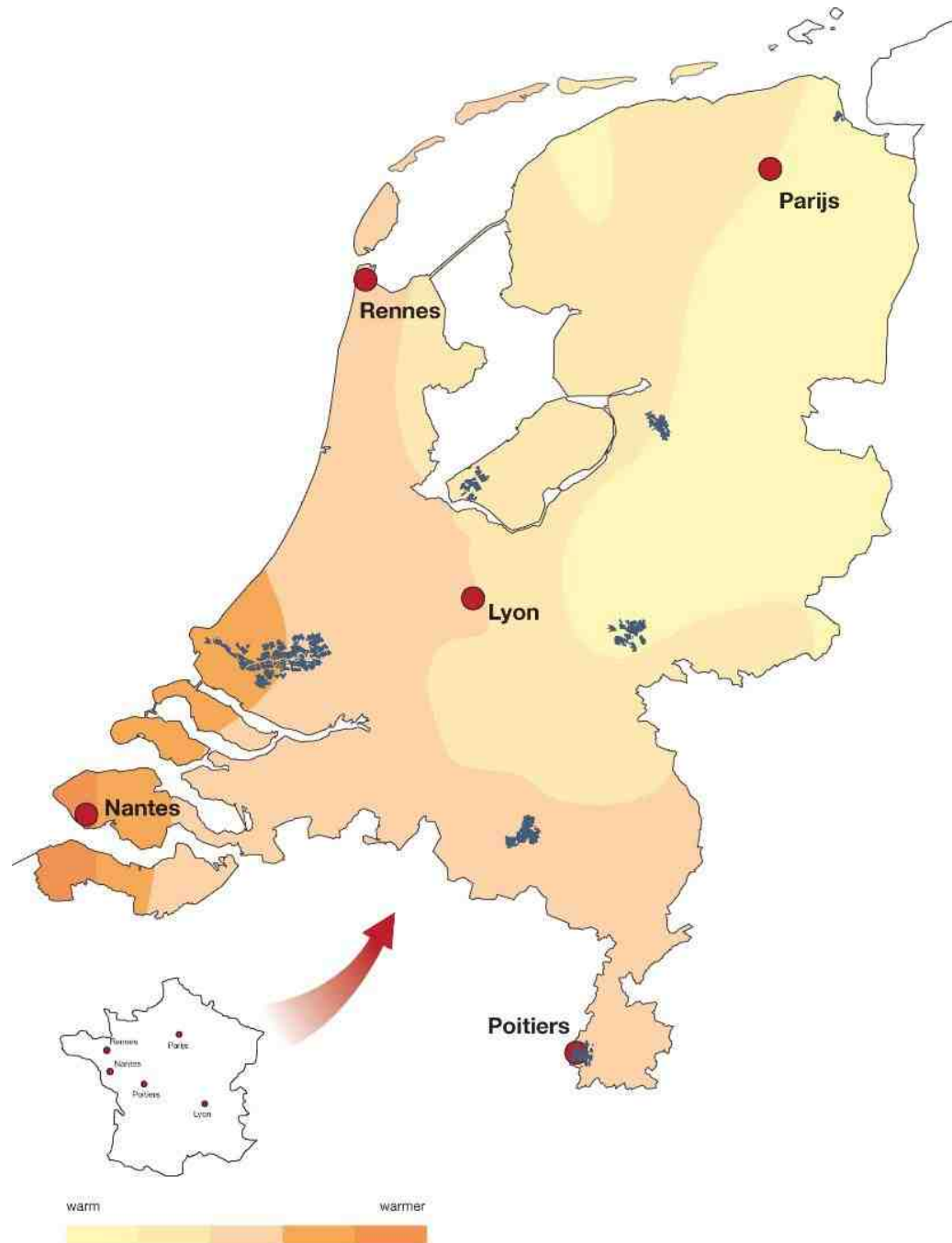

klimateverandering

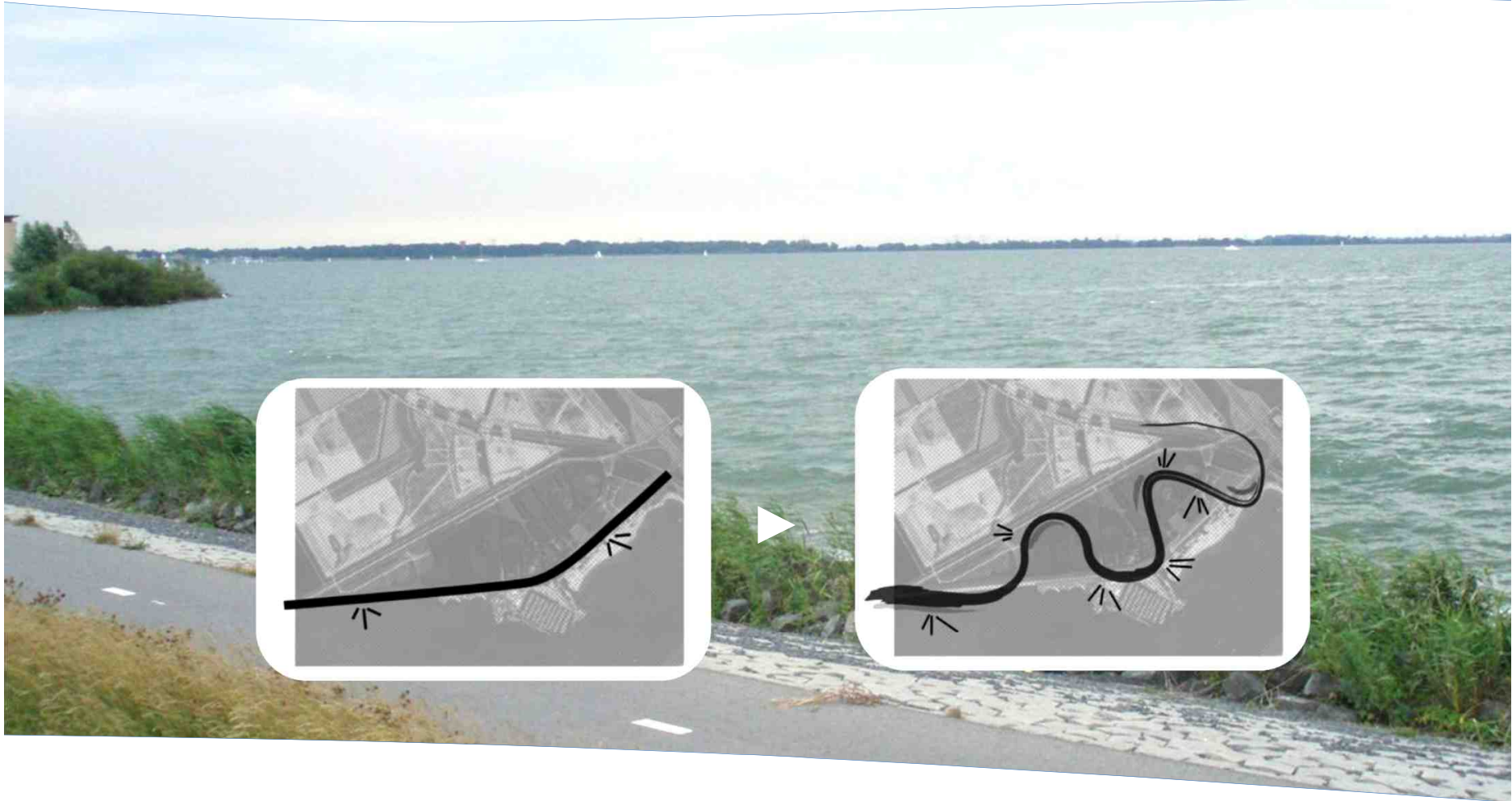

KUSTZONE

WATER

STRAND

DUINEN

LANDSCHAP

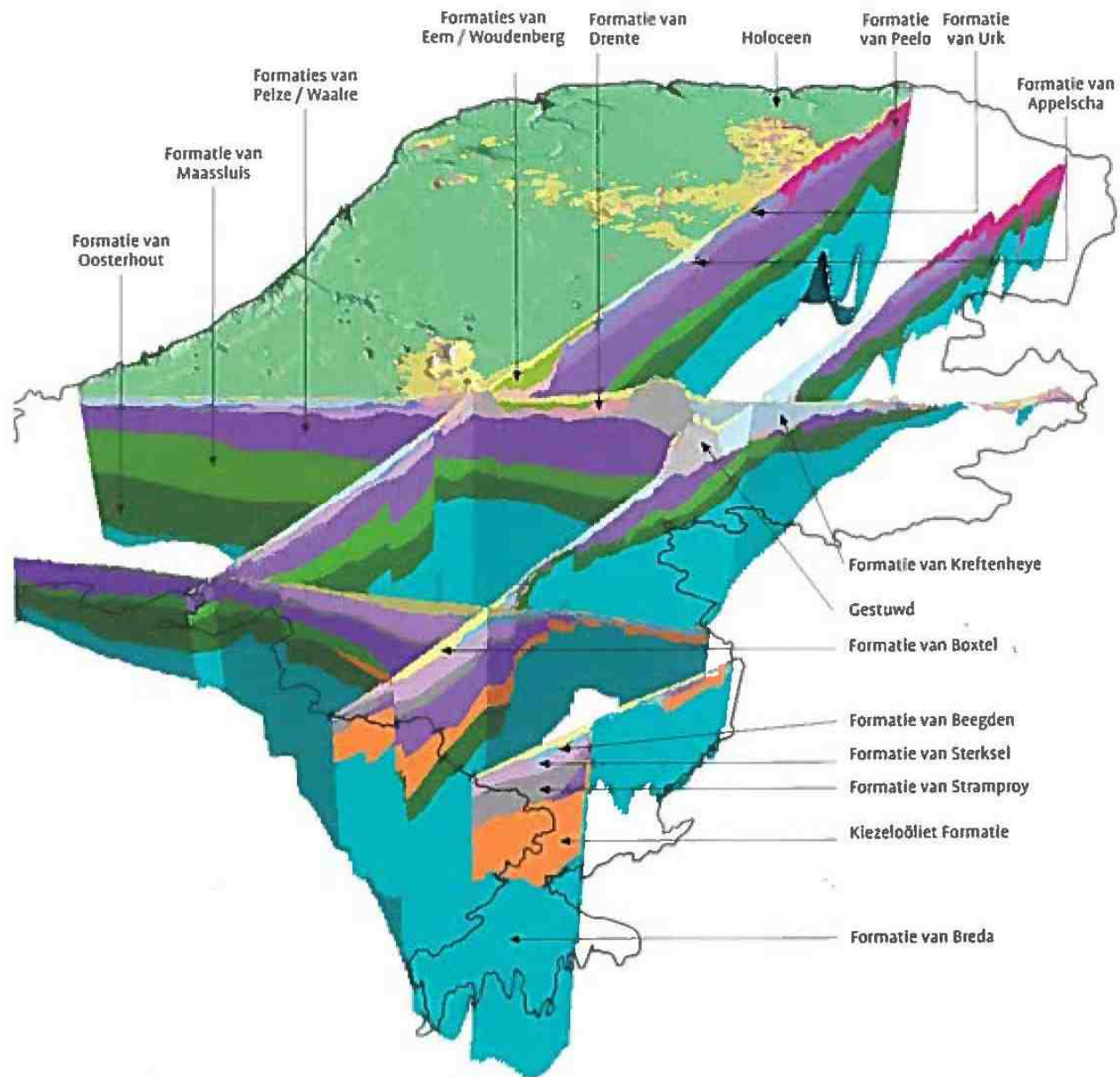

Voortgang adviescommissie Ruimtelijke Ordening van de Ondergrond

A. Geologisch model

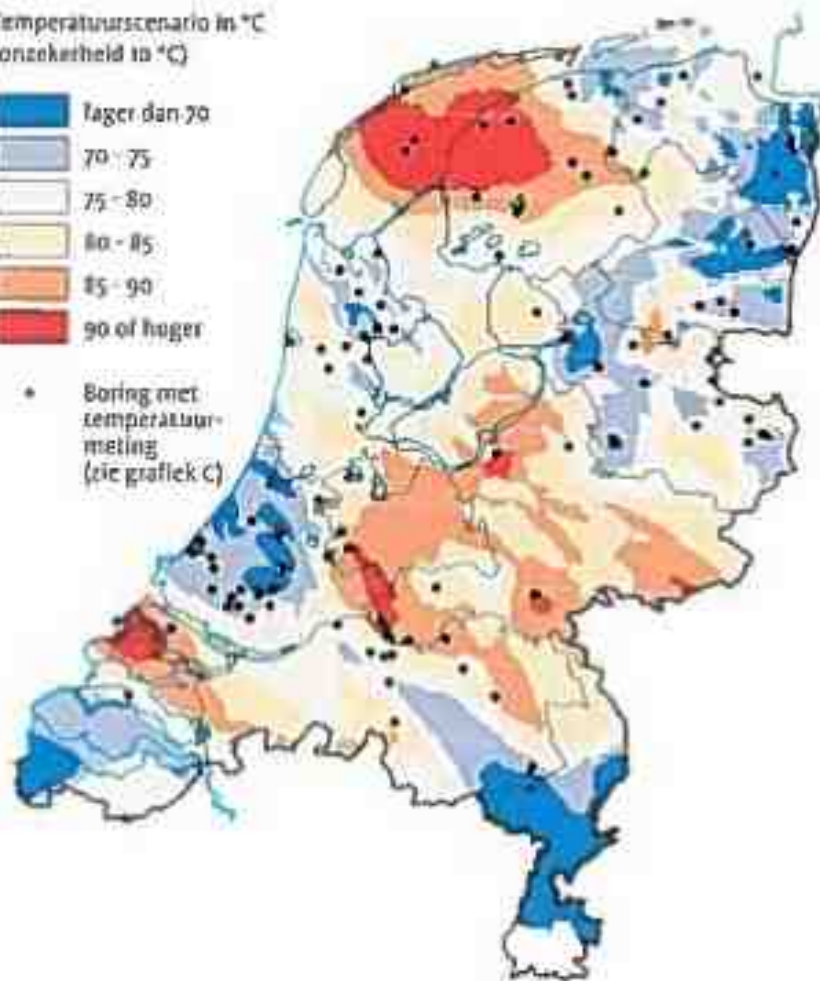

A. Temperatuur op 2 km diepte

Temperatuurscenario in °C
(onzekerheid 10 °C)

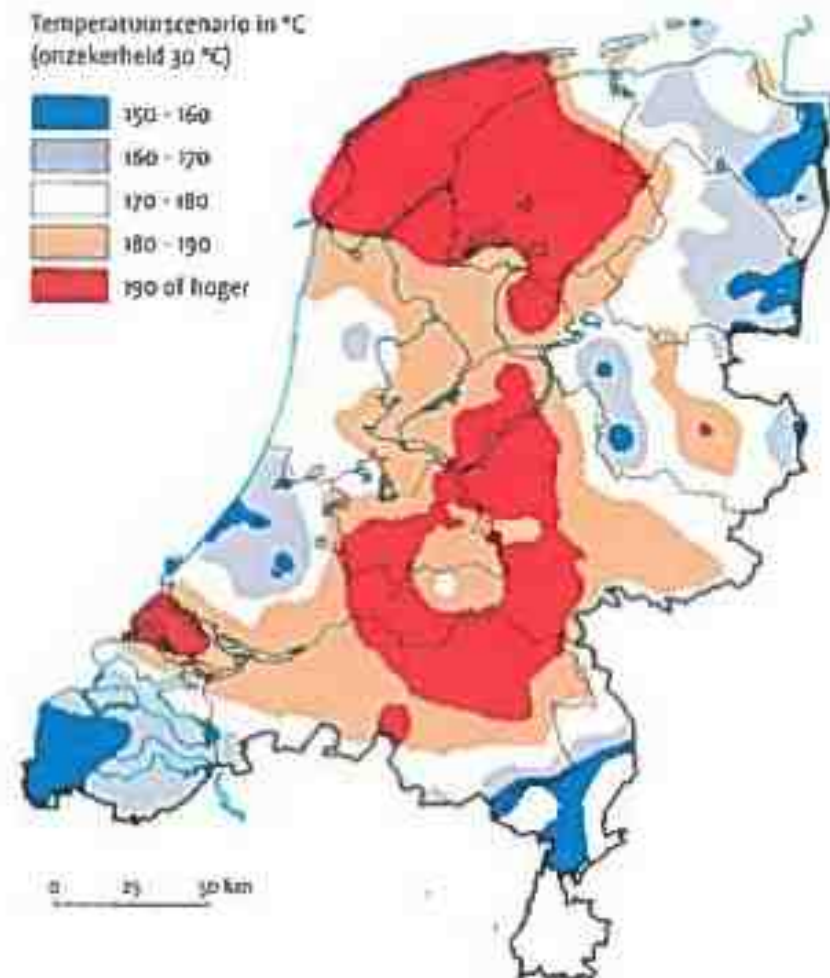

- Boring met temperatuurmeting (zie grafiek C)

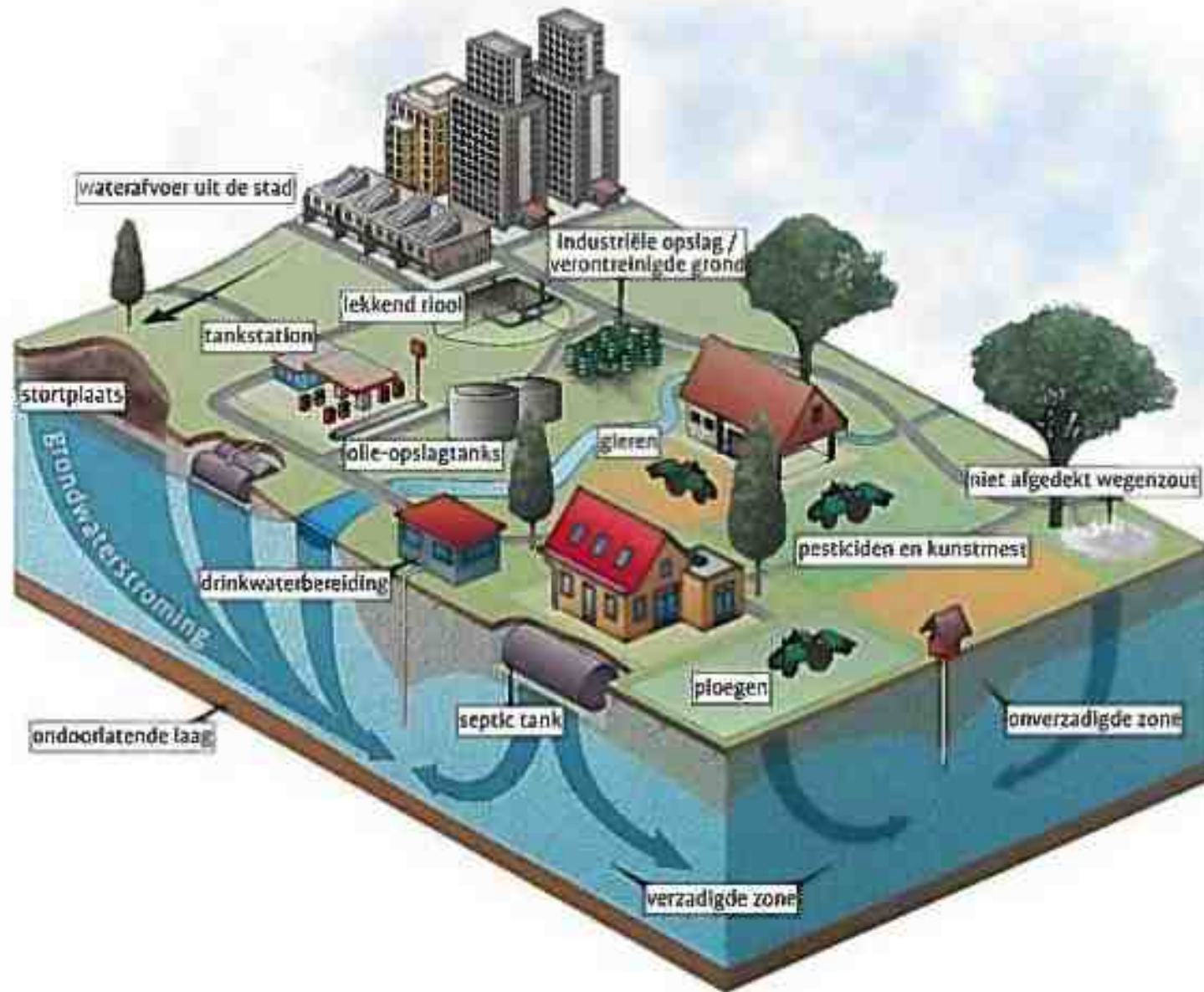

B. Temperatuur op 5 km diepte

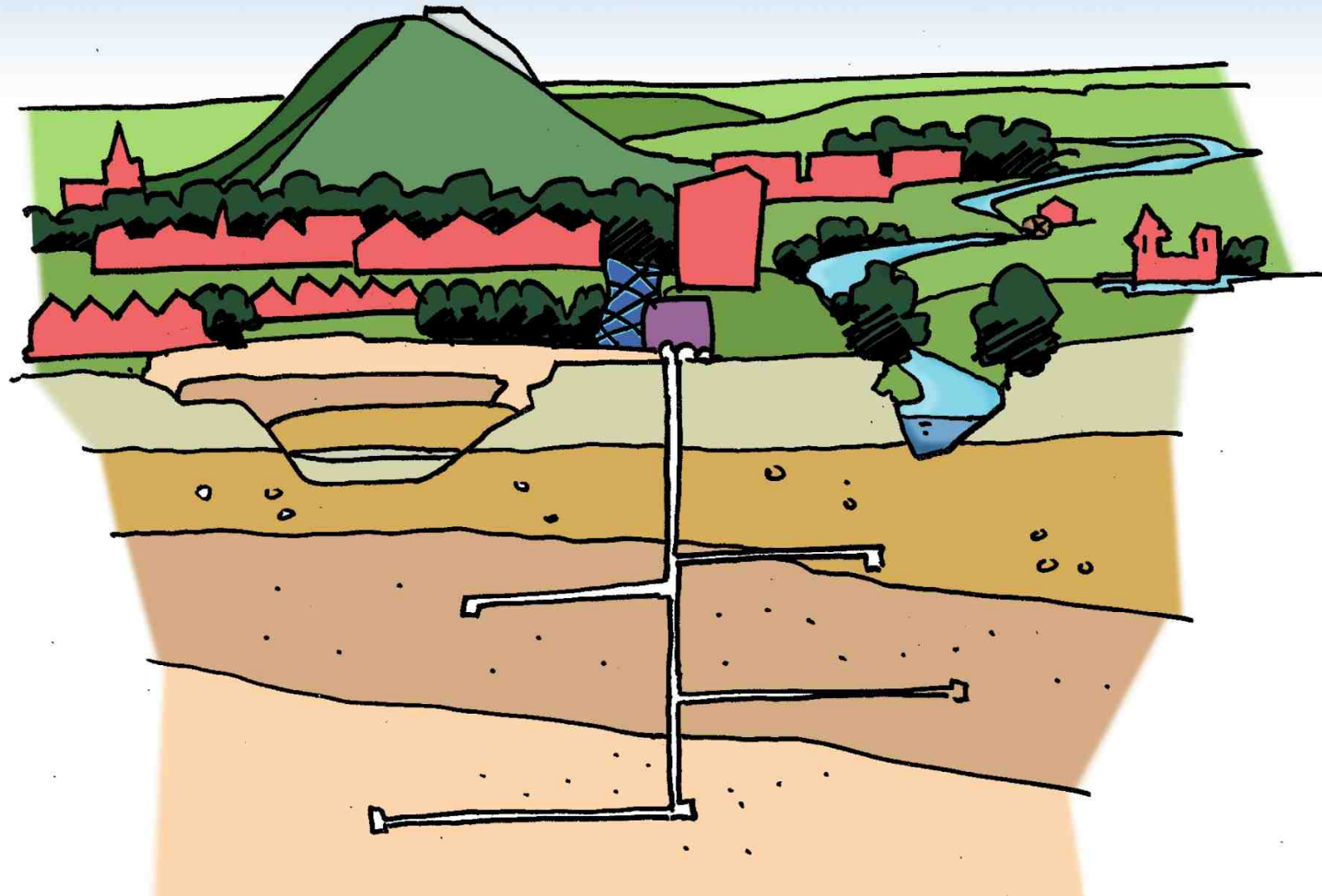
Temperatuurscenario in °C
(onzekerheid 30 °C)

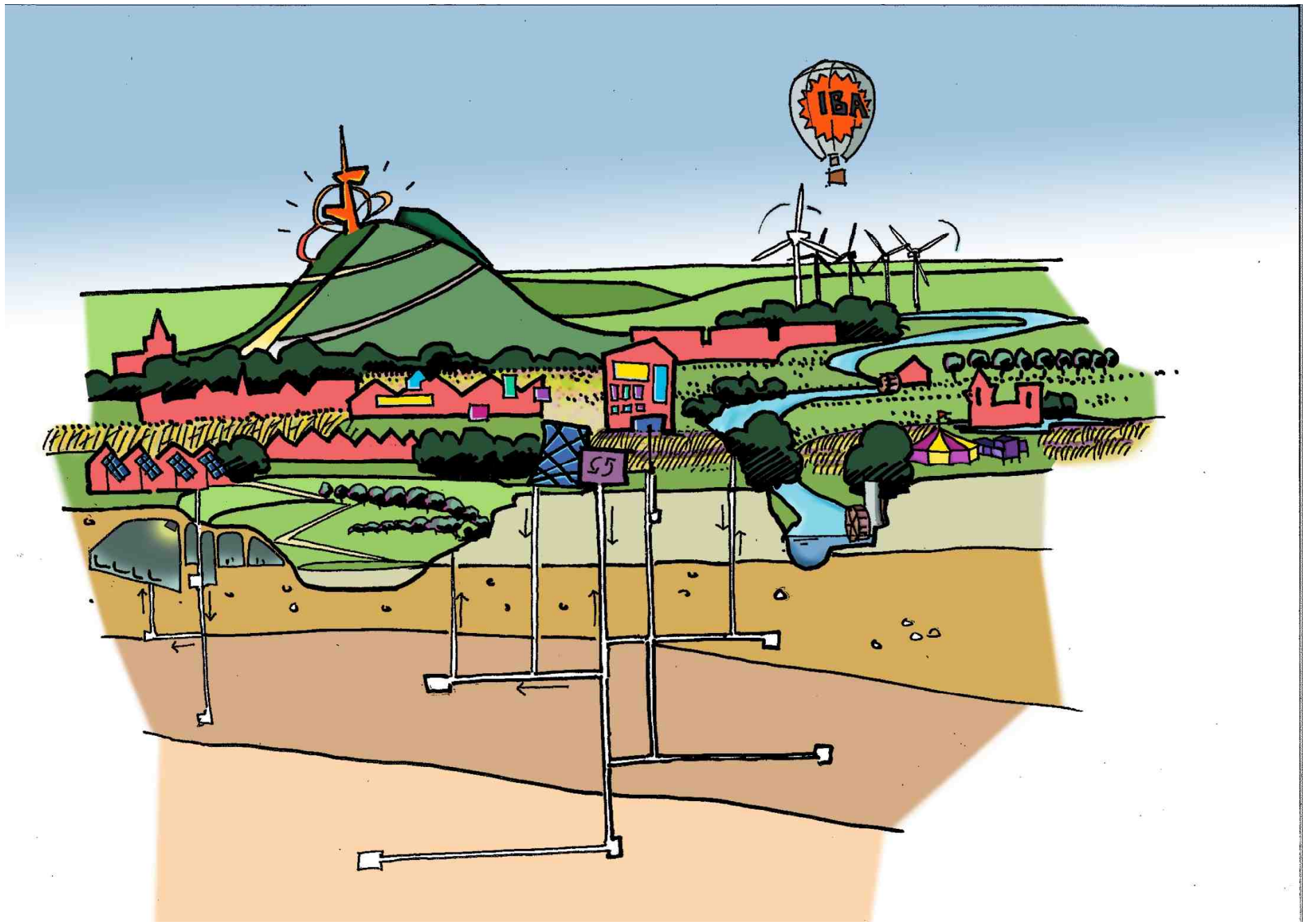

C. Verontreiniging van het grondwater

PARKSTAD LIMBURG

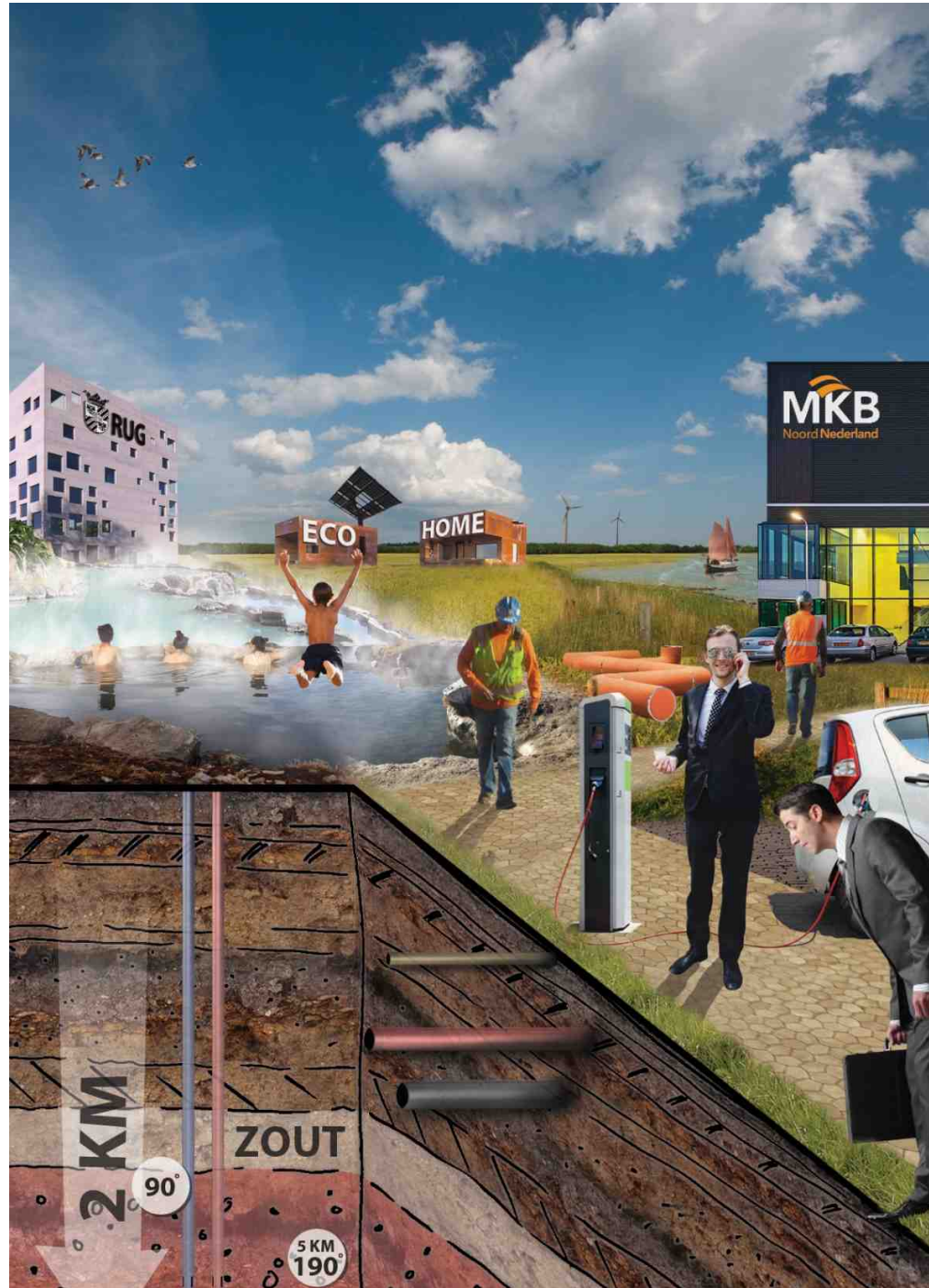
Conclusies

3 invalshoeken komen boven:

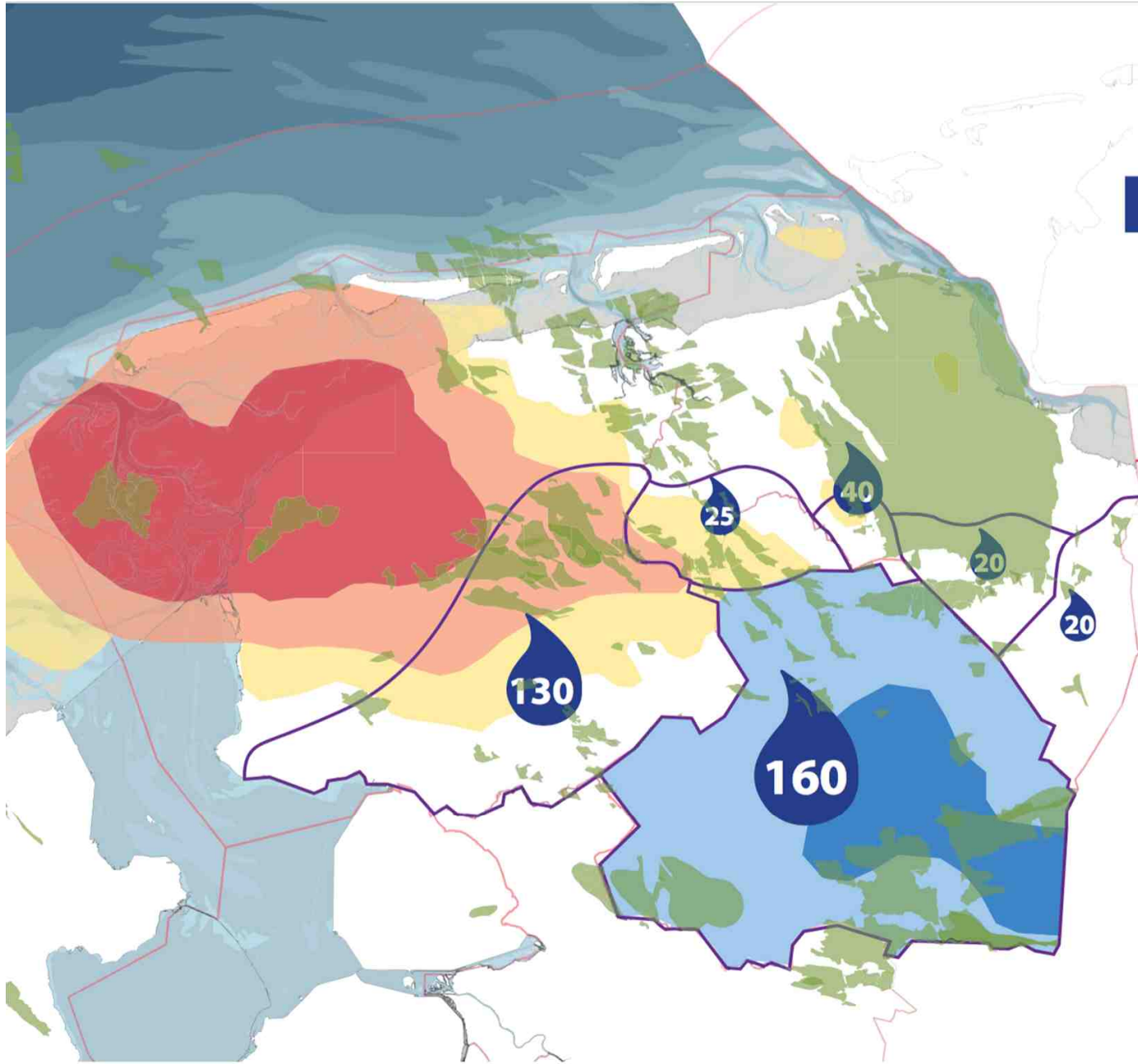
- Ontsluiten en inzichtelijk maken van kennis over de ondergrond;
- Verkennen van economische kansen vanuit transitie denken;
- Ruimtelijke opgave: Van ' grand design' tot ' kleinschalige interventies.

Conclusies

- Focus op het scheppen van een nieuwe 'mindset'.
- Laat zien dat de energietransitie een kans is en richt je op de kansen die er zijn voor Noord-Nederland.
- Geef mensen kans om kennis te op te doen, invloed uit te oefenen en autonomie (zelfredzaamheid) te versterken door specifiek noordelijke kansen in de leefomgeving te verzilveren.

Bronnen in het noorden

Legenda

Gaswinning

Gasveld

Temperatuur op 2km

90 graden of hoger

85-90 graden

80-85 graden

Grondwatervoorraad

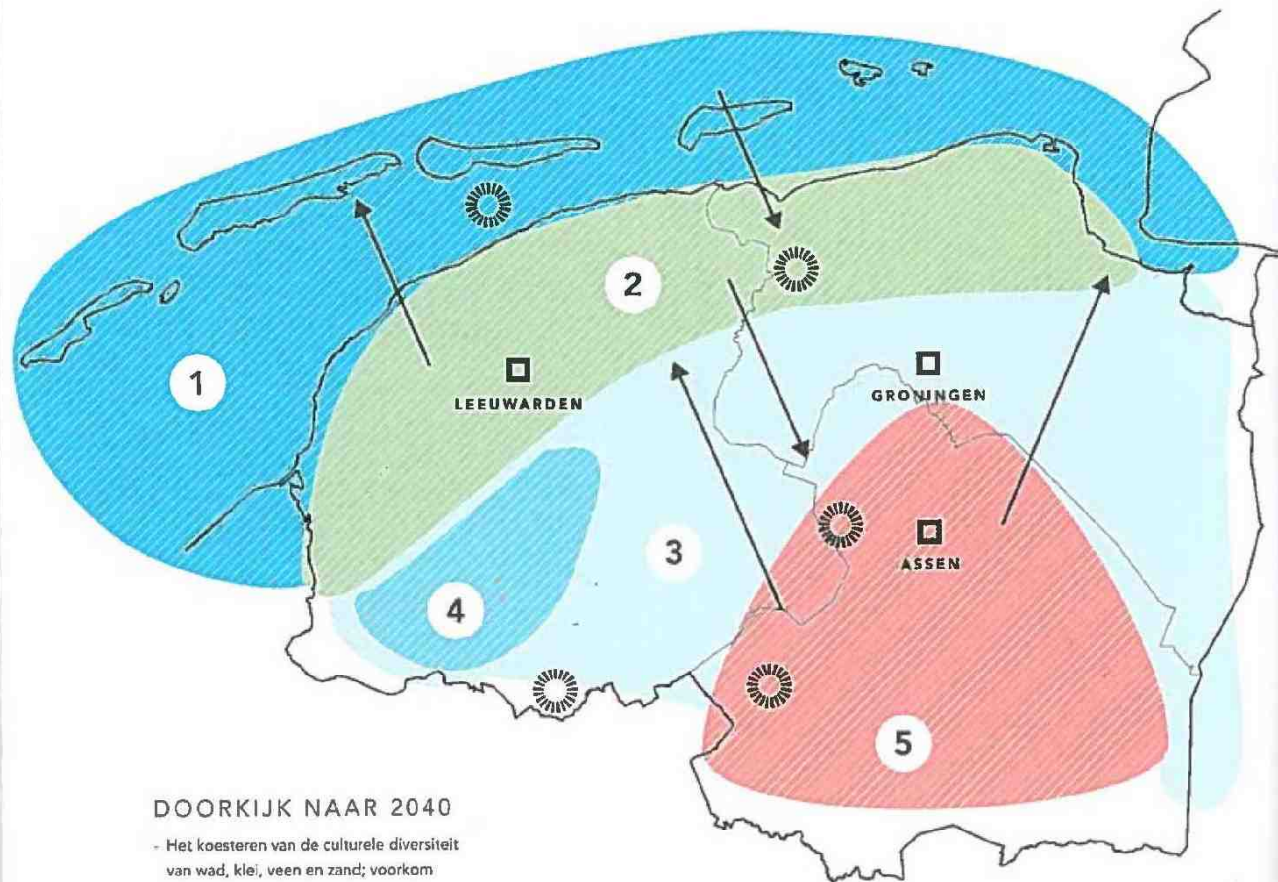
0 - 10m onder NAP

10 - 20m onder NAP

Hydrologische eenheid

Winbare hoeveelheid (mln m³/jaar)

LANDSCHAPPELIJKE HOOFDSTRUCTUUR VAN WAD, KLEI, VEEN EN ZAND

DOORKIJK NAAR 2040

- Het koesteren van de culturele diversiteit van wad, klei, veen en zand; voorkom ingrepen die de verschillen nivelleren.
- Investeren in en vruchten plukken van Werelderfgoedstatus en parels.
- Het versterken van de fysieke en ecologische kwaliteiten van het Waddengebied en de kleischil.
- Verbeteren van toegankelijkheid waarbij routes werken als uitnodiging voor het beleven van het landschap.
- Het bieden van een aantrekkelijke basis

- 1 Waddengebied
- 2 Kleischil
- 3 Veengebieden
- 4 Friese meren
- 5 Drents-Fries Plateau

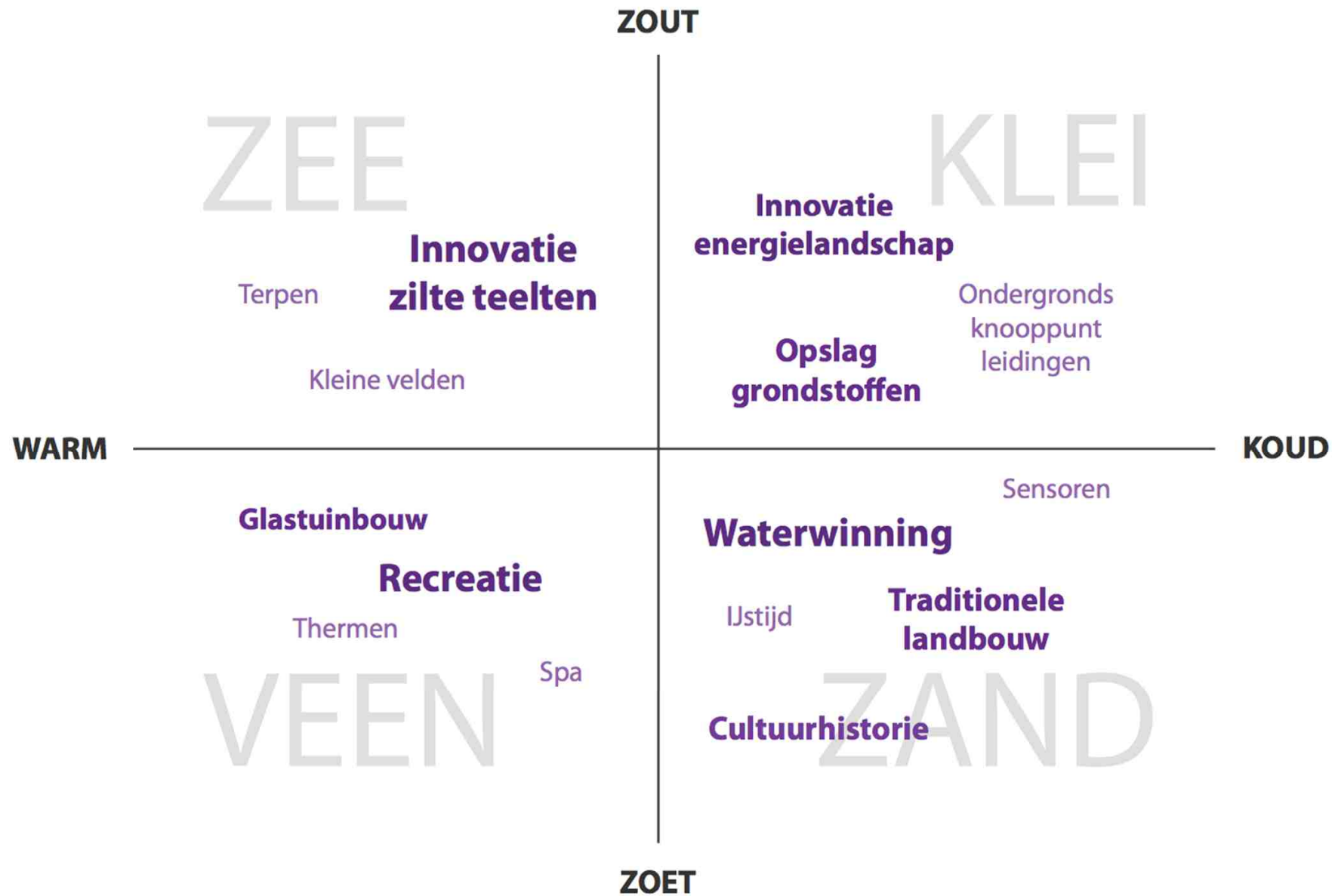
Steden

Parels

Verbindingen

UITNODIGING WORKSHOPTAFEL

UITWISSELEN VAN IDEEEN, PARTIJEN EN CONCRETE TIPS

Sessies

15:00-16:10

sessie	sprekers	zaal
De warmteronde door een bodembril	Tanja Haring en Frank Dorèl (Provincie Zuid-Holland)	Statenzaal
Ruimtelijke ordening van de ondergrond Noord-Nederland	Hilde Blank (BVR), Herman Bloupot (SER NN), Sophie Moinier (Deltares)	Koffiekamer
De rol van het bodem- en watersysteem binnen een gebiedsgerichte aanpak	Remco de Boer (UP), Klaas van der Veen (RUD Drenthe) en Ron Nap (UP)	“zijbeuk” 1e verdieping
Spoed & de verborgen grondwater-werkvoorraad (Oranje locaties): het borgen van gezamenlijke opgaves en ambities	René Smolders (UP), Erik Verhallen (UP), Peter Springintveld (Provincie Zuid-Holland)	Landschapszaal (1e verdieping)
Functies in het grondwater van Brabant	Douwe Jonkers (IenM/STRONG), Harke Tuinhof (gemeente Den Bosch), Linda Maring (Deltares)	Koffiekamer
Aan de slag met een omgevingsvisie	Martin van Gelderen (IenM), Margit Koesoemo Joedo (IenM), Maartje van Meeteren (Royal HaskoningDHV)	Zuid-Holland galerij
Concurrentie tussen functies in de ondergrond: kiezen of toch samen?	Astrid Slegers (UP) en Marco Vergeer (Royal HaskoningDHV)	Zuid-Holland galerij

Afsluiting

Borrel

Gerd de Kruif

Corné Nijburg

Dank u en tot de volgende platform bodembeheer bijeenkomst

Zie ook:

www.platformbodembeheer.nl

voor verslagen, nieuws en achtergronden van het platform